

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

III. De Secundarum Nuptiarum Pœnis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62672)

iter vetitam, ajuat, ducti generalitate *c. 1. & c. Vir autem 3.* Quidam eam in solis nuptiis ex parte utriusque aut saltem ex parte foeminae secundis non admittunt; propter defectum significationis Sacramenti in huiusmodi nuptiis repertum, ut videre est apud *cit. Sanchez à n. 11. qui n. 15.* benedictionis solam iterationem Jure vetitam, censet; ut quoties in primis sive uterque sive alter tantum sponsus illam iam recepit, adhiberi nequeat in secundis. Moventur *c. Vir autem cit. relatò Urbani III. rescriptò, Vir autem vel mulier ad bigamiam transiens non debet à presbytero benedici; quia cum alia vice benedicti sunt, eorum benedictio iterari non debet:* quibus verbis cavetur; ne benedictio in utroque vel altero in primis nuptiis jam recepta repetatur; cum enim neuter absque altero benedici valeat, in unum collata benedictio in altero contra veterem morem Ecclesiae (sicut Abbatum, Abbatissarum, Virginum, sic & conjugum benedictionem non repentis) iteratur. Unde secundarum nuptiarum benedictio inhibita fuit, quoties ea sponzorum uni impensa jam fuit.

Neque ita periculum est, ne alter careat omni benedictione; quia uni jam impensa alteri communicatur, Panorm. in *c. Vir autem cit. n. 3. ubi Alexand. de Nevo n. 4. Fagnanus n. 6. & Pirrhing ad hanc Rubr. n. 13.*

29. Sed licet hæc de Jure ita sint, ex consuetudine tamen benedictio Sacerdotalis secundis nuptiis passim impenditur, quoties ea à sponsa, & alicubi etiam à sponso, antè recepta non fuit; ut eò solum casu omittatur, quò ea ante recepta jam fuit ab utroque, *cit. Perez n. 2. Gobat n. 564. & Pirrhing n. 15.*

30. Dubium tertio est de pœna sacerdotis, secundò nubentibus benedictionem in casu prohibito impendentis. Ratio

dubitandi est; quòd hoc ausus sacerdos ab officio & beneficio suspendi & pro absolutione ad sedem Apostolicam remitti iustus sit *c. 1. cit.* Unde huiusmodi suspensionem per sententiam quidem infligendam, sed, postquam inflicta est, reservatam & illius pœnam ordinariam esse, existimant Sylvester *V. Nuptia q. 1. Clarus §. fin. q. 75. n. 2. & Paludanus in 4. dist. 42. q. 3. art. 1. n. 8.* Sed melius cum *cit. Panormit. n. 5. Alex. de Nevo n. 5. & aliis hoc negant Menoch. de Arbitr. casu 417. n. 8. Bern. Diaz Practic. cap. 74. n. 2. & cit. Sanchez n. 30.* quòd commensurata non sit delicto; cum secundis nuptiis legitime initis benedictionem impertientis delictum, scandalò & similibus circumstantiis seclusis, non videatur grave; ejusmodi autem suspensionis reservatæ pœna gravis sit; ac proinde ob secundarum nuptiarum benedictionem regulariter nequeat infligi: & *c. 1. cit. inflicta sacerdoti sit vel; quòd secundis nuptiis benedictionem impertiverit ante primarum dissolutionem: vel propter speciales circumstantias delictum aggravantes.* Unde DD. *cit. sacerdotis, eò, de quo agimus, casu nuptias benedicientis punitionem arbitrio judicis, eam pro circumstantiarum varietate temperantis, permittunt.*

ARTICULUS III.

De Secundarum Nuptiarum Pœnis.

SUMMARIUM.

31. Vidua, secundò nubens, Jure Civili variè punitur.
32. Amittit proprietatem sibi restitutorum à primo viro.
G g g 33. Secun-

33. *Secundo plus, quam uni liberorum, non relinquit.*
 34. *Amittit tutelam liberorum,*
 35. *Eorumque educationem,*
 36. *Cum privilegio honoris viri defuncti.*
 37. *Qua locum habent etiam de Jure Canonico.*
 38. *Nubens intra annum luctus sit infamis,*
 39. *Plus parte tertia bonorum in maritum non transfert,*
 40. *Non consequitur ab alio sibi relicta ultimam voluntate,*
 41. *A viro defuncto in se collata amit- tit,*
 42. *Et intestatis consanguineis ultra tertium gradum non succedit.*
 43. *Ex quibus penis infamia sublata est Jure Canonico:*
 44. *Quod ceteras penas intestas, aliqui volunt.*
 45. *Melius, eas quoque sublatas, alii as- firmant;*
 46. *Quod eas afficiat juris ratio,*
 47. *Etsi textu sola infamia expri- matur.*

31. **C**onjuge vitâ functo, nuptiæ à superstitite iterari Jure quidem permittuntur: at minus quam prima commendantur, *can. De illis 7. Sc. q. 1. &* si ita festinata sint; ut intra luctus annum, à die obitus viri prioris computandum, eumque non decimestrem tantum seu Lunarem, ut olim *arg. l. Liberorum 11. §. ff. de Hæ, qui infam. not.* sed integrum seu plenam mentium exactorum dodecade constan- tem, *l. Si qua 2. C. de Secund. nupt.* à vidua ineantur, plurimum exorsæ, & obnoxia sunt Jure Imperiali constitutis variis pœnis: quarum tamen non omnes finem eundem, sed quædam liberorum, ex

priori matrimonio susceptorum, duntaxat favorem & utilitatem; alia verò præmaturi & inconsulti ad secunda vota transi- tus odium ac punitionem spectant.

Prioris thori liberorum favore Pri- 30
 mò vidua, etiam post annum luctus, ad secundas nuptias transiens, amittit proprietatem, omnium bonorum, quæ sponsalium, nuptiarum, mortis causâ donationis, institutionis, legati, fideicommissi titulo à priori viro conse- cuta est: quorum proin, proprietate prioris matrimonii liberis reservata, ipsa usufructum duntaxat habet, *l. Famine 3. l. Hæc Edictali 6. §. 1. C. hæc Rubric.* Eadem mariti ratio est; nam & is, si se- cundam ducat, eorum, quæ demortuæ uxoris liberalitate accepit, proprietatem reservare tenetur liberis, ex ea procreatis, *l. Generaliter 5. pr. §. 1. C. Rubr. cit. & Novell. 22. cap. 23.* quia favor libe- rorum æquè in patre ac matre procedit, Bartol. in *l. Femina cit. pr. n. 2.* Ancho- ranus in *c. fin. n. 8.* Covarruvias *p. 2. de Sponsal. cap. 3. §. 9. n. 7.* & Sanchez *Lib. 7. de Matrim. disp. 89. n. 10.*

Secundò, eadem mulier viro super- 31
 stites, susceptis ex eo liberis, secundas nuptias contrahens ex bonis suis secundo conjugii ullò titulo, sive inter vivos sive ultimam voluntate, relinquere plus non potest, quam uni ex liberis prioris ma- trimonii: & si hi non æquis portionibus instituti sint, quam illi, cui minimum, non tamen minus legitimam relinquit; ut, si prioris thori tres liberi sint, eorumque primo quadringenta, alteri trecenta & tertio ducenta reliquit, totidem solum- modo, quot postremo huic, relinque- re valeat marito, *l. Hæc Edictali cit. pr. V. Sin autem, §. l. Cum aperitissimè 10. pr. C. hæc Rubr.* Quod providè constitu- tum est; ne infano novi conjugis amo- re capta, *vg. mulier,* plerasque facul- tates in

fates in eum effundat, Glossa in l. Hæc Edictali cit. V. Dividi, Alexand. de Nevo in c. fin. cit. n. 8. & cit. Sanchez disp. 33. n. 3.

34. Tertio, mater, primis nuptiis dissolutis, secundas etiam post annum luctus iniens amittit liberorum tutelam, l. Matres 2. Auth. Sacramenta C. Rubr. cit. & l. fin. C. Quando mulier offic. tut. & curatelam, arg. l. Quod si nolit 31. §. 14. ff. de Adilit. Edict. ut ea, etiam novò marito mortuò, non recuperetur, Salycet. in Auth. cit. n. 5. Tiraquell. de Cessante causa limit. 12. à n. 8. & Perez in l. Quando mul. off. tut. n. 3. Eadem, si ad secunda vota, insuper habità eorum renuntiatione, transferit: & nec iudice aditò, filiis tutorem dari petierit, nec susceptæ tutelæ reddiderit rationē, ex eaque debitum omne exsoluerit, incidit in omnes pœnas, Jure impositas mulieribus, nubentibus intra annum luctus, Auth. Iisdem, C. hæc Rubr. & Novell. 22. cap. 40. V. Ideoque, Salycet. in Auth. cit. in fine & cit. Sanchez n. 13.

35. Quarto, licet pupillorum educatio nulli magis quam matri committenda sit, vitricò tamen novis nuptiis superinductò, ab ea separati apud aliam personam sunt educandi, l. 1. C. Ubi pupill. educ. deb. & Novell. cit. cap. 38. Nisi matri, etiam novo viro copulatæ, educationem loci statutum aut mores permitant, Perez in C. cit. Rubr. n. 5. Bruneman. in l. 1. cit. n. 7.

36. Quintò, vidua ipsò ad secundas, inferioris conditionis, nuptias transitu amittit ad hunc usq; retenta privilegia honoris & immunitatis mariti prioris, l. fin. C. de Bonis matern. & l. Filii 22. §. 1. ff. ad Municip. quòd non amplius sub priori, sed sub superinducto conjugio tenetur, Tiraquell. de Nobilit. cap. 18. n. 9. & cit. Sanchez n. 31.

Has & quasdam alias nuptiarum, etiam post luctus annum, iteratarum pœnas Jure Canonico sublatas, in c. Ecclesia 10. de Constitut. rati sunt Panormit. n. 15. Felinus n. 56. declarat. 1. & Decius n. 125. quòd conjugia ineundi facultatem, quam c. Super 4. & c. fin. cit. Jus expeditam esse voluit, eà, quam intentant, jacturæ cominatione infringant. Sed hoc leve est; quia memoratæ pœnæ, si accuratius ponderentur, ex primario fine & Legislatorum intentione non secundarum nuptiarum odiò inductæ: & licet ita nominentur, propriè tamen non sunt pœnæ, sed legales quædam Jurique & Æquitati naturali maximè consentaneæ dispositiones, providentes indemnitati & incolumitati liberorum thori prioris, quibus iteratæ matrum nuptiæ damnosæ & infausatæ esse solent. Accedit; quòd viduam non, ut pœnæ propriè dictæ, privent bonis propriis & quæsitis absolute, sed solummodo lucrò, ex mariti facultatibus proveniente, eaque conditione delatò; ut reservetur liberis, susceptis ex marito defuncto, cujus laboribus id est partum: & non convertatur in utilitatem vitrici, istiusque liberorum.

Quare meliori ratione & multò frequentiori Interpp. ac DD. calculò mulierem binubam relatis pœnis in utroque foro obnoxiam esse, rectius defendunt Covarruvias p. 2. de Sponsal. cap. 3. §. 9. n. 5. Sarmiento Lib. 1. Select. cap. & n. 4. Gutierrez de Matrim. cap. 108. à n. 21. Sanchez cit. disp. 88. n. 39. Oliva de Foro Eccles. p. 1. q. 43. n. 22. Haulnold. Tom. 1. de l. & l. Trah. 4. n. 504. & Barbosa in c. fin. cit. n. 3. quòd legibus, pœnas illas inducentibus, ullo textu Canonico non sit derogatum. Imò, l. Matres cit. constituta tutelæ amissio c. Ex parte 67. de Appellat. approbata sit à Gregorio IX. illam à matre binuba amitt-

G g g 2 sam, aper-

fam, apertè supponente, ut *ibi* præter alios notant Barbofa & Gonzalez uterque *n. 3.* Cateris autem legibus ac pœnis relatis derogandum, non suaserit ulla ratio; cum ratione nitantur iustissimâ, & à legitima potestate sint constitutæ: dumque consulunt liberis, secunda matrum vota non damnent aut plectant proprii patrimonii ademptione, sed solummodo lucra, sub conditione delata, negent.

38. Posterioris generis, sive in secundarum nuptiarum, à vidua intra annum luctûs initarum, odium quinque pœnæ Civili Jure proditæ sunt. Prima est infamia, *l. 1. l. Liberos 11 ff. § l. Decretò 15. C. de His, qui infam. not.* quam illa præmaturè ad nuptias convolans, & vir eam ducens, ipso Jure contrahunt, *l. 1. C. hæc Rubr. § Novell. cit. cap. 22.* Neque interest; quòd mulier ex viro defuncto conceptam prolem ante nuptias illas in lucem ediderit; quia nihilominus elugete debet maritum, ob cuius memoriâ & reverentiam quoque, non ob solam sanguinis turbationem, luctui annus est definitus, Perez *in C. Rubr. cit. n. 3.*

39. Secunda, plus tertiâ parte bonorum titulò dotis, vel per ultimam voluntatem in maritum transferre nequit, *l. 1. C. Rubr. cit.* Unde iste, licet hæres ex asse institutus ab uxore sit, bonorum partem solummodo tertiâ consequetur; reliquæ hæredibus legitimis sive ab intestato venientibus addicentur; ut ad eò hõc casu uxor partim testata, partim intestata decedat; ut *in l. 1. cit.* cum Bartolo *n. 1.* Baldòque *n. 10.* notat Bruneman, *n. 11.*

40. Tertia, festinatis illis nuptiis mulier incapax redditur cujuscunque hæreditatis, legati, fideicommissi & donationis mortis causâ ab alio quàm à viro assequendæ, *l. 1. cit. V. Omnium, § cit. cap. 21.* ut proinde, quidquid ei fuerit relictum, id vel hæredibus scriptis vel cohæredi-

bus, vel ab intestato venientibus sit applicandum. Scriptis sive testamentariis hæredibus, si ei quidpiam sit legatum vel mortis causâ donatum. Cohæredibus, si mulieri, hæredibus institutæ, additi sint cohæredes. Ab intestato venientibus, si ea ex asse fuit instituta, *l. cit. V. Hæc namque, Glossa in l. 1. cit. V. Relictorum, & alii apud cit. Sanchez disp. 87. n. 7.*

Quarta, eadem amittit omnia, à 41. priori viro titulò hæreditatis, legati, fideicommissi, donationis mortis causâ, vel propter nuptias sibi relicta, *l. 1. cit. V. Hæc etiam § l. Si qua 2. C. hæc Rubr.* quæ viti illius consanguineis, primò & secundò gradu conjunctis, secundum modum succedendi ab intestato, addicuntur, hisque deficientibus, fisco cedunt, *V. cit. ubi Glossa V. Supreme, & alii apud cit. Sanchez num. 10.*

Quinta, eadem ab intestato non succedit consanguineis suis ultra tertium gradum, *l. 1. cit. V. Eadem;* ac proinde nec filio fratris; quòd ei quartò gradu conjuncta sit secundum Juris Civilis computationem, quæ in Civilibus & successioneibus observatur, *can. Ad sedem 35. q. 1. Bald. in l. 1. cit. n. 8. & Decius n. 20.*

De pœnarum hætenus relatarum 43. quinario dubium & ingens controversia inter DD, magnò numerò in utramque partem militantes est, an ei locus sit de Jure Canonico. Et infamiam quidem à vidua præmaturè nubente, & à viro eam intra luctûs annum ducente, Jure isto non incurri, liquet ex *c. Super illa 4. § c. fin.* quòd textu utroque leges Imperiales, eam statuentes, à SS, Pontificibus, Urbano & Innocentio utroque ejus nominis III. correctas, iisque inductam infamiam notam in Seculari etiam foro non observandam, Orthodoxorum DD, plerorumque unanimis est sensus; quòd, ut *c. fin. cit.* Innocentius ait, *In his, Spiritualibus & animæ periculum*

periculum coſſequentibus cauſis, ut fidelium nuptiæ etiam ſecundæ ſunt, *Seculares Leges, & iudices, non dedignentur ſacros Canones imitari.*

44. Diſſenſio autem inter eos eſt de reliquis pœnis; eas enim *cc. cit.* non ſublataſ, & à muliere intra annum luſtûs nubente hæreditates, legata, fidei commiſſa & mortis cauſâ donationes hodiæque amitti, cum Cyno *in l. 1. cit. in fine* & Baldo *n. 7.* ſuſtinent Scipio Gentiliſ *de Secundis nupt. cap. 18.* Mancinus *Lib. 2. Genial. cap. 140.* Oliva *cit. p. 1. q. 42. n. 10.* & 33. & Barboſa *in Addit. ad c. ſin. cit. n. 1.* Moventur primò; quòd diſtæ leges iſſque proditæ pœnæ omnes conſentaneæ ſint decretis Conciliorum, Neo-Cæſareenſis relati *can. De bis 31. q. 1.* & Leodienſis *can. 1.* iteratò nubentibus pœnitentiam imponi præcipientium. Secundò; quòd eadẽ conſonæ ſint rationi naturali, honeſtati publicæ & Apoſtolico conſilio. Rationi; quia ad turbationem conſuſionẽque ſanguinis & patris incertitudinem tollendâ tendunt. Honeſtati; quia feſtinatæ nuptiæ mulierem ſuſpectam faciunt de incontinentia, & ante tempus admiſſa cogitatione futurarum nuptiarum: de oblivione, irreverentia & ingratitude in priorem maritum, ut explicat Gonzalez *in c. ſin. n. 3.* Conſilio Apoſtoli, viduitatem apertè ſuadentis; cum de vidua, *Beatior*, inquit, *eſt, ſi ſic in viduitate permanſerit ſecundùm conſilium meum 1. Cotinth. cap. 7. v. 40.* ad quod amplectendum lucrorum, tanquam continentæ præmiũ, ſpe invitant. Tertio; quòd ex una, *cc. cit.* textus uterque expreſſam infamiæ, nullam verò mentionem faciat alterius, & præſertim amiſſionis lucrorum pœnæ; ac proinde utriusque diſpoſitio ad hanc aliãque ſimiles pœnas non ſit extendenda; cum, quòd caſus omniſus relinqui cenſeatur ſub diſpoſitio-

ne Juris antiqui, *arg. l. Præcipimus 32. in fine c. de Appellat.* præſertim, ſi notabilis ſit materia, de qua agit lex; *Ea enim*, inquit, *JCT. 2. que notabiliter ſunt, niſi ſpecialiter noſentur, videntur quaſi neglecta, & l. Item apud 15. §. 26. ff. de Injuria 2* tum verò; quòd correctoria ſit Juris Civilis; ac proinde impatiens extenſionis ad non expreſſa, ob ſolam identitatem rationis, *arg. l. Præcipimus cit. c. Cum expediat 29. de Elect. & Reg. Que à Jure 28. in 6. ut Lib. 1. tit. 2. num. 135.* eſt dictum.

Nihilominus alii DD. à *cit. Covar. 45.* *ruvia cap. 3. §. 9. n. 5.* Gutierrez *de Matrim. cap. 108. n. 3.* Sanchez *diſp. 87. n. 23.* & Gonzalez *n. 9. in fine*, maximò numero congeſti, cū infamia cæteras quoque pœnas *c. Super c. ſin. cit.* ſublataſ; ac proinde, à mulieribus, intra annum luſtûs nubentibus, hodie eas non incurri, defendunt. Rationem tergeminaſ ipſi quoque reddunt. Primò; quia *cc. cit.* diſpoſitio 46. principalis eſt; quòd, cum ſecundæ nuptiæ propter Apoſtoli permiſſionem & Eccleſiæ approbationem vacent culpâ, & matrimonia debeant eſſe libera, infamiæ, iſtorum libertatem impediẽtis, pœna legalis debeat ceſſare. Quæ ratio cum ſicut huic, ita cæteris quoque pœnis obſtet, *cc. cit.* diſpoſitione hæ non minùs, quàm illa, ſublata, eaque comprehenſæ merito cenſentur, per tradita ab Everardo *Legal. arg. locò 79. n. 20.* Secundò; quòd mulieribus viduis propter ſexûs fragilitatem eique facilè prævalentem libidinis vim ad gravia peccata & animæ pericula vitanda ſæpe utilis & prope neceſſarius ſit tranſitus ad ſecundas nuptias: quem ut expeditiorem redderet, Eccleſia, *cc. cit.* ſuſtulit ejus impediẽta: cujuſmodi cum, ſicut infamia, ſic etiam incapacitas hæreditatis, legati &c. amiſſio ſibi relictorum à marito &c. ſint, hæ cum infamia ſub-

nia sublata cenferi debent. Tertio; quod in matrimonio, sicut primo, sic etiam secundo, cum Sacramento & res spiritualis sit, Ecclesiae potius, quam Imperialium constitutionum dispositio sit attendenda, per textum & Glossam *c. fin. ibi In his praesertim &c.* ac proinde, cum secundas nuptias Ecclesia cum Apostolo *c. Super cit.* aliisque locis, *n. 1.* relatis, licitas & expeditas esse voluerit *c. fin. cit.* cessare cum infamia necesse sit caeteras poenas, secundarum nuptiarum odio constitutas; quod matrimonii libertatem non minus quam infamia laedant.

Neque aliud evincunt allata in contrarium. Primum; quia allegatis Conciliis iterato nubentibus poenitentia decernitur, non; quod ejusmodi nuptiae illicitae sint & peccaminosae: sed propter peccata antecedentia & concupiscentiam nimiamque intemperantiam, cujus indicia sunt & justam suspensionem praebent, ut in *can. de His cit.* Barbosa *n. 4.* & Gonzalez *in c. fin. cit. n. 13.* observant.

Secundum; quia, esto ex una parte leges Civiles ex fine suo honestae sint: ex altera tamen, non consulunt saluti mu-

lierum, quibus ea non raro sunt occasio fornicationis, Canisius *in c. fin. cit. n. 2. in fine:* & impediunt libertatem matrimonii, permitti & approbati ab Ecclesia: cujus, non Secularis potestatis, est inducere impedimenta matrimoniorum, Gonzalez *l. cit. n. 8.*

Tertium; quia licet *cc. cit.* reliquae 47. poenae, sicut infamia, specificè non exprimentur, non obscurè tamen comprehenduntur eorum dispositione, ad secunda vota transeundi liberam facultatem concedente & jam antè concessam confirman- te remotione poenarum, quibus ea ineundi libertas constringebatur. Confirmatur; quia ex communi doctrina multorum, lege etiam correctoria casus specificè non expressos comprehendit docentium, quando in his militans ratio illa est expressa: quam doctrinam cum Glossa *in Clement. 1. V. Eligatur, de Eleb.* Jalon *in Auth. Quas adiones, c. de SS. Ecclesia n. 22.* aliisque tradunt Covarruvias *in c. Alma p. 2. s. 4. n. 7.* Gomez Tom. 2. *Variar. cap. 5. n. 11.* Gutierrez *Can. 2. Lib. 1. cap. 10. n. 3.* & Everardus *l. cit.*

Libri IV. Institutionum Canoniarum FINIS.

